

ГЛАВА XX

РАЗЦВѢТЪ НА СРЪБСКАТА ДЪРЖАВА

Сърбия при Стефанъ Душанъ (1331—1335) като първа държава на полуострова. — Българскиятъ царъ Иванъ Александъръ (1331—1365). — Разширение на сръбската и на българската държави презъ време на византийскитѣ междусобици. — Турцитѣ въ Европа (1353).

Само нѣколко месеци се радвалъ кралъ Стефанъ Урошъ III на победитѣ си надъ българи и гърци. Въ ранна младостъ държанъ заложникъ при двора на Ногая, по-сетне ослѣпенъ и изпратенъ на заточение отъ баща си въ Цариградъ за непокорство, къмъ края на живота си нещастниятъ князь доживѣлъ ужасни дни. Войнствено настроенитѣ дворяни, недоволни отъ набожния му и миролюбивъ характеръ, се разбунтували и провъзгласили за кралъ буйния принцъ Душанъ. Шестдесетъ-годишниятъ старецъ билъ обсаденъ въ крепостъта Породимля или Неродимля, развалинитѣ на която личатъ и сега на Нередимка въ подножието на Шаръ-планина, и при опита му да избѣга билъ хванатъ и удушенъ¹. въ крепостъта Звечанъ, която стърчи всрѣдъ Косово поле тамъ, гдето Ибаръ се слива съ Ситница. Скоро следъ това Стефанъ-Душанъ, коронованъ за кралъ на 8 септемврий 1331 г., развълнувалъ всичко отъ Сава до Атина.

Въ сѣщото време възникнали размирици и въ България. Императоръ Андроникъ, за да отмъсти за изгонването на сестра си, завзелъ подбалканскитѣ градове отъ Тунджа до морето, Диамполъ, Росокастронъ, Ктения, Айтосъ, Анхиялъ и Месемврия. Поради този нещастенъ случай назрѣлото вече недоволство отъ управлението на сръбкинята-царица се превърнало въ откритъ бунтъ. Презъ пролѣтъта 1331 год. възстанали двамата висши савновници протовестиаръ Раксинъ и логотетъ Филипъ. Ана избѣгала въ Сърбия, а младиятъ Шишманъ II — при татаритѣ. За царъ билъ избранъ племенникътъ на царъ Михаила и зетътъ на ромънския князь Иванко Басарабъ — *Иванъ Александъръ*, който прибавилъ къмъ името си и прозвището *Асенъ*². Той омжилъ сестра си Елена за едновременно съ него възкачилъ се на престола сръбски кралъ, при когото тя играла сѣщата важна роля, каквото по-рано бѣ играла Елена франкска, майката на Милутина, но, разбира се, въ противоположна посока — къмъ Изтокъ.

Царица Ана прекарала останалитѣ дни отъ живота си въ изгнание въ Дубровникъ при щедрата поддръжка на роднинитѣ си неаполитанскитѣ Анжу³. Шишманъ II преминалъ отъ татарскитѣ владѣния въ Цариградъ, а отъ тамъ въ Италия и се заселилъ въ Неаполъ подъ името Людовикъ. Въ 1393 г. той заедно съ единъ български епископъ билъ плененъ⁴ при Сиена въ една междусобна война и умрѣлъ въ 1373 г. въ Неаполъ⁵.

Понеже Александъръ билъ баджанакъ на Душана и зетъ на Басараба, то отъ тази семейна връзка се образувала коалиция отъ тритѣ негрѣцки